

Силабус
навчальної дисципліни
Охорона праці в галузі
2024-2025 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Фізика та астрономія)

Спеціальність: 014.08 Середня освіта (Фізика та астрономія)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Викладач:	Доктор технічних наук, професор кафедри фізики та методики навчання фізики Сичікова Яна Олександрівна
Посилання на сайт:	https://bdpu.org.ua/faculties/fmktto/structure-fmktto/kaf-fiz/composition-kaf-fiz/suchikova/
Контактний тел.:	+38(066) 338-78-64
Е-mail викладача:	yanasuchikova@gmail.com
Графік консультацій:	вівторок: 16.00-17.00; четвер: 16.00-17.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	12	12	66	залік

Семестр: 2-й.

Мова навчання: українська, англійська.

Ключові слова: охорона праці, цивільна безпека, умови праці, ризик, безпека життєдіяльності, професійні захворювання, травматизм.

Мета курсу: формування у майбутніх фахівців здатностей здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у здобувачів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Предмет курсу: вивчення факторів виробничого середовища, організаційно-технічних і санітарно-гігієнічних умов, у яких здійснюється трудова діяльність людини, а також системи правових заходів щодо виконання правил техніки безпеки, виробничої санітарії та охорони.

Компетентності та програмні результати навчання здобувачів:

<i>Компетентності:</i>	
<i>ФК-1</i>	Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.
<i>ФК-6</i>	Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища, конструктивну та безпечну комунікацію і взаємодію з учасниками освітнього процесу.
<i>ПК-5</i>	Здатність організовувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності і охорони праці в межах функціональних обов'язків вчителя/викладача фізики.
<i>Програмні результати:</i>	
<i>СРН-7</i>	<i>Знає та дотримується</i> умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища, у тому числі й на постконфліктних/деокупованих територіях; <i>демонструє</i> здатність діяти автономно і в команді, уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати позитивну мотивацію до саморозвитку та адекватну самооцінку власної діяльності.
<i>СРН-9</i>	<i>Володіє</i> інформацією чинних законодавчих нормативно-правових документів про організацію освітнього процесу у закладах загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти; <i>формулює</i> та <i>аналізує</i> наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, <i>генерує</i> нові ідеї, <i>оцінює</i> та <i>аргументує</i> можливі шляхи їх вирішення.
<i>ПРН-3</i>	<i>Володіє знанням</i> основ техніки безпеки та охорони праці під час використання обладнання кабінету і лабораторій фізики та астрономії.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Нормативно-правове забезпечення охорони праці

Тема 1. Основні поняття в галузі охорони праці, терміни та визначення. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників. Стан повітряного середовища, водних басейнів, ґрунтів, енергетики України. Екологічні проблеми України та її регіонів.

Тема 2. Правові основи охорони праці. Система управління охороною праці в галузі (СУОП) як складова системи управління охороною праці в державі. Нормативно-правова база щодо охорони праці; наукова база і фінансування охорони праці.

Змістовий модуль 2. Навчання з питань охорони праці

Тема 3. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Навчання з питань охорони праці посадових осіб. Види та порядок проведення інструктажів для працівників, вихованців, учнів, студентів.

Тема 4. Виробничий травматизм та професійні захворювання. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Змістовий модуль 3. Технічні та організаційні заходи безпеки трудової діяльності людини

Тема 5. Основи фізіології праці. Гігієна праці, її значення. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці. Нормування та контроль параметрів мікроклімату виробничих приміщень. Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Вентиляція та її види вентиляції.

Тема 6. Організація служби охорони праці на підприємстві. Захист працівників від небезпечних виробничих факторів. Позаплановий і поточний інструктажі. Безпека виробничого процесу. Методи і засоби контролю повітряного середовища. Освітлення. Ефективність системи вентиляції. Контроль параметрів повітряного середовища.

Методи навчання:

- методи організації навчально-пізнавальної діяльності студентів: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрації, презентації), практичні (виконання вправ) з використанням засобів дистанційного навчання (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації на базі освітньої платформи Zoom та месенджерів (Telegram, Viber);
- пояснювально-ілюстративний; частково-пошуковий (евристичний); проблемний виклад навчального матеріалу; робота з навчально-методичними джерелами, самостійна робота з електронним навчально-методичним комплексом;
- у ході лекційних занять (експозиційний метод – для теоретичного освітлення ключових понять і принципів охорони праці в галузі; метод дискусії – для моделювання та обговорення життєвих та професійного спрямування ситуацій з охорони праці), у ході практичних занять (ситуативні задачі – для вивчення основних методів та технологій безпечної роботи, кейс-стаді метод – для аналізу конкретних ситуацій та розробки ефективних стратегій управління ризиками), у ході самостійної роботи студентів (метод проектів – для розробки індивідуальних та групових проектів, що спрямовані на розв'язання актуальних проблем охорони праці, метод аналізу наукової літератури – для формування глибоких теоретичних знань та аналітичних навичок).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс передбачає лекційні і семінарські заняття, самостійну та індивідуальну роботу здобувачів. За підсумками лекційних занять здобувачі мають підготувати відповідний конспект основних теоретичних питань навчального курсу. Семінарські заняття передбачають усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді за визначеним шаблоном (формат MicrosoftWord або PowerPoint (за необхідністю) та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації. Для зручного опрацювання здобувачами змісту курсу передбачено використання навчально-методичних матеріалів, розташованих на платформі Moodle у відповідній вкладці сайту БДПУ.

Технічне і програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, мультимедійний проектор); програмне (MicrosoftOffice: PowerPoint, Word, Moodle, депозитарій БДПУ); наочність (презентації у форматі PowerPoint).

Система оцінювання та вимоги:

№ з/п	Вид роботи за темами (змістові модулі №1-3)	бали (денна і заочна форми навчання)
1.	Правильне, сумлінне та охайне ведення конспектів лекцій і семінарських занять.	5
2.	Підготовка доповіді, презентації на семінарському занятті.	5
3.	Активна пізнавальна робота на семінарському занятті під час аналізу теоретичних питань курсу.	5
4.	Виконання завдань самостійної роботи.	5
	<i>максимум за ЗМ №1-3:</i>	60
	<i>підсумковий модульний контроль (залік)</i>	40
	<i>Загалом:</i>	100

За підсумками навчання з дисципліни за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів із розрахунку: 60 балів за поточне оцінювання, 40 – підсумковий контроль. Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$K = T_1 + T_2 + T_3 + ПМК = 100,$$

де K – загальна кількість балів, $T_1, T_2, T_3, \dots$ – кількість балів за темами, $ПМК$ – кількість балів за підсумковий контроль.

Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовується внутрішня університетська шкала. Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітньої компоненти є єдиним в Університеті, не залежить від форм і методів оцінювання і складає 50 балів.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX (з можливістю повторного складання)
1 – 34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основна:

1. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (дипломне проектування розділів з охорони праці) : навчально-методичний посібник. – Бердянськ : БДПУ, 2016. – 302 с.
2. Сичікова Я.О. Основи охорони праці : [навч. посіб.]. – Бердянськ: БДПУ, 2016. 292 с.
3. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (організація індивідуальної роботи студентів денної форми навчання) : [навч. –метод. посіб.]. – Бердянськ: БДПУ, 2016. – 73 с.
4. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (організація індивідуальної роботи студентів заочної форми навчання) : [навч. –метод. посіб.]. – Бердянськ: БДПУ, 2016. – 70 с.
5. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (організація самостійної роботи студентів) : [навч. – метод. посіб.]. – Бердянськ: БДПУ, 2016. – 300 с.
6. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (збірник тестових завдань): [навч. посіб.]. – Бердянськ: БДПУ, 2016. – 200 с.
7. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (збірник задач): [навч. посіб.]. Бердянськ: БДПУ, 2016. 200 с.
8. Сичікова Я.О. Основи охорони праці (навчально-методичний комплекс): [навч. посіб.]. – Бердянськ: БДПУ, 2016. – 600 с.

Додаткова:

9. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
10. Древаль, Ю. Д., Сичікова, Я. О. (2016). Аналіз стану виробничого травматизму в закладах освіти як основа для вдосконалення культури охорони праці. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер: Педагогічні науки, (1), 72-81.
11. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих закладів України. Київ: “Каравела”, 2006. 320с.
12. Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. 284 с.
13. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 158 с.
14. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.
15. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. Київ: Знання, 2010. 167 с. + компакт-диск.

14. Інформаційні ресурси:

- <http://www.dnopr.kiev.ua> Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
- <http://www.mon.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
- <http://www.mns.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
- <http://www.social.org.ua> Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
- <http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».